

5.5.2000

126/962/00

MTV Oy
00033 MTV3

Selvityksenne 3.4.2000

POKÉMON-OHJELMASARJA

Asian vireilletulo ja selvittäminen

Telehallintokeskus on lähettänyt MTV Oy:lle selvityspyynnön Pokémon-ohjelmasarjasta 20.3.2000. Ohjelmasarjan tutkimiseen ovat johtaneet yleisöltä tulleet tiedustelut. Kuluttajavirasto on siirtänyt saamansa Pokémon-ohjelmasarjaa koskevat kysymykset Telehallintokeskuksen käsiteltäväksi. Telehallintokeskus on myös saanut asiasta viestejä kirjallisesti ja puhelimitse.

MTV Oy on 3.4.2000 lähettänyt selvityksensä Telehallintokeskukselle. Telehallintokeskus on lisäksi kuullut MTV Oy:tä 5.5.2000 pidetyssä neuvottelutilaisuudessa.

Yleisöltä tulleissa tiedusteluissa on pyydetty viranomaisia tutkimaan, rikotaanko Pokémon-ohjelmasarjassa mainonnasta annettuja säännöksiä. Tiedustelujen mukaan ohjelma sisältää lapsille kohdistettuja mainosviestejä, joilla markkinoidaan ohjelman oheistuotteita. Viesteissä on kiinnitetty erityistä huomiota ohjelman lopussa esiintyvään Pokérap-lauluun.

Telehallintokeskus on tutustunut kolmeen Pokémon-ohjelmasarjan jaksoon, jotka on esitetty 15.1., 12.2. ja 25.3.2000.

Telehallintokeskus on 6.4.2000 pyytänyt Pokémon-ohjelmasarjasta lausunnon kuluttajavirastolta televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 35 §:n nojalla. Kuluttajavirastoa on pyydetty lausumaan kantansa siihen, sisältääkö Pokémon-ohjelmasarja lain 21 §:n 5 momentissa tarkoitettua piilomainontaa. Kuluttaja-asiamies on antanut lausuntonsa 19.4.2000.

Pokémon-ohjelmasarja

Pokémon on animaationsarja, jonka keskeisiä hahmoja ovat pikkupoika Ash ja hänen ystävänsä sekä Pokémon-olennot. Sarjassa lapset

keräävät Pokémoneja. Ohjelmasarjan jokaisessa jaksossa esitellään uusi Pokémon-hahmo, jolla on jonkinlaisia maagisia kykyjä. Sarjaan liittyy myös erilaisia oheistuotteita, muun muassa keräilykortteja ja leluja. Nintendon Pokémon-niminen Game Boy -peli on ohjelmasarjan perustana.

Pokémon-ohjelmasarjaa on ryhdytty esittämään MTV3-kanavalla marraskuussa 1999. MTV Oy on selvitysten yhteydessä ilmoittanut, että tähän mennessä esitetyt jaksot lähetetään uusintana kesän 2000 aikana.

MTV Oy:n selvitys

MTV Oy on selvityksensä mukaan poistanut Pokémon-ohjelmasarjasta kyseenalaista tulkintaa aiheuttaneen lauluosuuden 25.3.2000 alkaen. Yhtiö katsoo, ettei ohjelmassa tämän jälkeen ankarastikaan tulkiten esiinny piilomainontaa. Lauluosuudella MTV Oy tarkoittaa ohjelman lopussa esiintynyttä Pokérap-laulua.

Arvio piilomainontaa koskevien säännösten soveltamisesta Pokémon-ohjelmasarjassa

Telehallintokeskus on Pokémon-ohjelmasarjaa käsitellessään arvioinut, miten sarjassa on otettu huomioon televisio- ja radiotoiminnasta annettu laki, erityisesti sen 21 §:n 5 momenttiin sisältyvä piilomainonnan kieltö.

Televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 21 §:n perusteluissa (HE 34/1998) piilomainonta määritellään seuraavasti:

Piilomainonnalla tarkoitettaisiin tässä laissa tavaranvalmistajan ja palvelujen tarjoajan tavaroiden, palvelujen, nimen, tavaramerkin tai toiminnan sanallista tai kuvallista esittämistä ohjelmissa, jos lähetystoiminnan harjoittajan tarkoituksena on käyttää kyseistä esittämistä mainostarkoituksessa ja jos esittäminen voi johtaa yleisöä harhaan sen luonteen suhteen.

Telehallintokeskuksen arvioinnin kohteena asiaa selvitetäessä on ollut erityisesti ohjelman lopussa esitetty Pokérap-laulu.

Pokérap-laulu on sijoitettu jokaisen jakson loppuun. Tarinan päätyttyä ruutuun tulee neljä Poké-palloa ja teksti "Pokémon". Taustalla lapsijoukko sanoo: "Älä mene mihinkään – kohta tulee Pokérap." Laulun sanoista on tehty viisi erilaista versiota, jotka MTV Oy on toimittanut Telehallintokeskukselle selvityksensä yhteydessä. Laulussa luetellaan Pokémon-hahmojen nimiä ja kerrotaan, että hahmoja on yhteensä ainakin 150. Jokainen laulun versio sisältää erilaisen nimilistan. Nimiä lueteltaessa näytetään myös hahmojen kuvat.

Pokérapin keskeisenä sanomana on kerääminen. Laulut sisältävät muun muassa ilmaukset ”kaikki kokoon näin me kerätään, haaste verraton, Pokémon”, ”kaikki kerätään, kaikki kerätään” ja ”sataviiskyt ainakin niitä on ja kokoon kerääminen haaste verraton”. Laulussa kerrotaan myös, että seuraavalla viikolla löydetään lisää nimiä ja siten nimetään kaikki hahmot.

Pokérap-laulun lopussa ruutuun tulee teksti ”gotta catch ’em all”. Sanat vilahtavat ruudussa nopeaan tahtiin yksitellen.

Telehallintokeskus katsoo, että Pokérap-laulu sisältää televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 21 §:n 5 momentin vastaista piilomainontaa. Laululla houkutellessa lapsia keräämään kaikki hahmot. Englanninkielinen teksti vahvistaa laulun suomenkielistä sanomaa. Telehallintokeskus katsoo, että Pokérapin ja siihen sisältyvän kehotuksen avulla markkinoidaan ohjelmaan liittyviä oheistuotteita, kuten keräilykortteja. Pokérap-laulu on katsottava esitetyksi mainostarkoituksessa.

Jokaisessa Pokémon-ohjelmasarjan jaksossa on keskelle tarinaa sijoitettu uuden, ohjelmassa juuri esiintyneen hahmon esittely, joka katkaisee tarinan kulun. Ruutuun ilmestyy uuden Pokémon-hahmon siluetti, jonka vieressä on kysymysmerkki ja teksti ”Pokémon”. Taustalla soi musiikki ja lapsijoukko kysyy: ”Tunnetko tämän Pokémonin?” Kun koko hahmo tulee näkyviin, lapsijoukko vastaa ”Se on - -.” Telehallintokeskuksen havaintojen mukaan joka jaksossa esitellään uusi Pokémon-hahmo. Telehallintokeskus katsoo, että esittelyn tarkoitus yksittäisessä jaksossa jää jossain määrin epäselväksi.

Asian käsittelyn lopettaminen

Telehallintokeskus katsoo, että Pokémon-ohjelmasarja ei nykyisessä muodossaan sisällä piilomainontaa. MTV Oy on poistanut ohjelmasarjaan sisältyneen Pokérap-laulun 25.3.2000 alkaen. Lisäksi yhtiö on 5.5.2000 pidetyssä neuvottelussa ilmoittanut, että myöhemmin esitettävistä jaksoista poistetaan kunkin ohjelman keskelle sijoitettu uuden hahmon esittely. Telehallintokeskus katsoo, että asia ei anna aiheutta enempään toimiin.

Johtaja Jorma Koivunmaa

Lakimies Asta Virtaniemi